

A GYÓGY- ÉS TERMÁLTURIZMUS VERSENYKÉPESSÉGE NÉHÁNY KÖZÉP-EURÓPAI RÉGIÓBAN

BAKUCZ MÁRTA – KÖBLI ÁDÁM – HAJNAL KLÁRA

COMPETITIVENESS OF SPA TOURISM IN CENTRAL EUROPEAN REGIONS

Abstract

Spa Tourism in Hungary is a unique product which also has a unique background in that its spas are based on a nearly unlimited supply of natural thermal and medicinal waters. These waters provide the capacity for continuous and sustainable development and growth. Nevertheless, although Hungary is only a modestly sized country, there are huge regional disparities on the supply side of spa facilities in terms of history, development, competitiveness, client base, and even seasonality.

In our article we offer an accurate picture of the supply and demand factors in two (2) neighbouring regions of Hungary (West and South Transdanubia). The regions are at different levels of development regarding competitiveness and the utilisation of their spas. We examined four (4) spas in each of these regions, analysing and comparing data on guests from the domestic and incoming markets. We also explored differences in terms of average length of stay and income levels as well as the role of spa development and various new trends. The selection of four (4) spas in each region was made on the basis of their size and the specialised or innovative services offered.

In Hungary, West Transdanubia performs more successfully than South Transdanubia (and all other Hungarian Regions) in domestic market terms, while with regard to inbound guests, the neighbouring cross-border regions of Austria and Slovenia are extremely serious competitors due to their thoughtful investment planning and execution, their effective market research and, to a degree, their practice of positive collaboration ('co-opetition').

Keywords: Spa Tourism, local environmental care, innovative tourism products, regional co-opetition.

Bevezetés

A magyar egészségturizmus kiemelkedő potenciállal rendelkezik a különleges és jó minőségi természeti gyógytényezők és a hozzá kapcsolódó orvosi szolgáltatások színvonala miatt. Az egészségturizmus meghatározása a mai napig nem tisztázott teljesen a szakirodalomban (SZIVA I. 2010). Értelmezésünk szerint egyik területe a gyógyturizmus, amely a természeti gyógytényezőket magas szintű orvosi, kórházi szolgáltatásokkal kapcsolja össze, míg a wellness turizmus a rekreációra, megelőzésre koncentrál, helyenként szintén magas színvonalú orvosi háttérrel. A hazai természeti gyógytényezők közül a legjelentősebbek a kiváló minőségű gyógy- és termálvizek, amelyek biztosítják az ágazat folyamatos és fenntartható fejlődéséhez szükséges hátterét. Magyarországon, meglehetősen kis területe ellenére, óriási *területi egyenltlenségeket* tapasztalhatunk a fürdőszolgáltatások kínálatában, amelynek történeti, fejlődési, versenyképességi, vendégköri, sőt még szezonálitási okai is vannak. Az ország számára nagyon fontos szektor tulajdonosi szerkezete meglehetősen vegyes, s az ebből eredő üzleti és befektetési elgondolásokban mutatkozó különbségek, az eltérő tapasztalatok és szakértelem nem erősítik a sikeres jövőbe vetett bizalmat, amiben a közvetlen földrajzi környezetünkben tapasztalható erőteljes versenykihívás is szerepet játszik. A jelentős hazai termálvíz készlet hatékony egészségturisztikai célú hasznosításához elengedhetetlenül szükséges egy versenyképességi index kimunkálása, amely segítségével nyomon követhető a szektor résztvevőinek helyi, regionális és kiterjedtebb térségi teljesítménye. Ezzel lehetővé válik a hálózatosodás, az együttműködve versenyzés

és az ágazati szereplők jobb teljesítménye, nemzetgazdasági szintű magasabb szintű elismertsége. Ilyen körülmények között az elméleti és a gyakorlati szakemberek építő jellegű együttműködésének különös jelentőséget tulajdoníthatunk. Tanulmányunkban először átfogó képet mutatunk be két szomszédos statisztikai-tervezési magyar régió – Nyugat- illetve Dél-Dunántúl – kínálati és keresleti tényezőiről. Ezek a régiók versenyképesség és gyógyvízkészletük hasznosítása szempontjából eltérő szintet képviselnek. A különbségnek gazdasági, földrajzi okai vannak, s az eltérő fogyasztói összetétellel, kínálati minőséggel és a vendégköri fizetőképes kereslettel magyarázható. A négy kiemelt régióban négy-négy gyógy- vagy termálfürdővel rendelkező települést választottunk elemzésünk tárgyául, amelyekkel kapcsolatban hazai és külföldi vendégkör adatokat hasonlítottunk össze, feltárjuk az átlagos tartózkodási időben és a turisztikai bevételekben tapasztalható különbségeket, valamint kiemeljük a fürdőfejlesztés szerepét általában és utalunk a kibontakozó új trendekre. Az elemzésre kiválasztott fürdővel rendelkező településeink a következők: Hévíz, Bük, Zalakaros és Lenti Nyugat-Dunántúlon, valamint Harkány, Nagyatád, Igal és Tamási Dél-Dunántúlon. Ugyanezt tettük két szomszédos, határon túli régióval kapcsolatban: az osztrák Burgenland tartományban Bad Sauerbrunn, Lutzmannsburg, Bad Tatzmannsdorf és Stegersbach településeket választottuk, míg Szlovéniában Radenci, Moravske Toplice, Terme Lendava és Terme Banovci fürdőhelyeket vontuk be vizsgálatainkba.

A könnyebb összevethetőség érdekében, a régióként kiemelt fürdőtelepüléseket hasonló lakosság szám és innovatív szolgáltatási palettájuk alapján válogattuk a kutatásunkba. (1. ábra).

Jelen tanulmányunkban igazolni kívánjuk, hogy a területi versenyképességi tényezők alapvetően meghatározzák az adott térség fürdővel rendelkező településeinek turisztikai teljesítményét, ezzel egyidőben jelentősen befolyásolják a helyi lakosság jóléti esélyeit.

Az alábbi táblázatban (1. táblázat) az OTKA kutatásunkba bevont régiók rangszámai egyértelműen rámutatnak arra, hogy az Európai Unió összesen 262 vizsgált régiója viszonylatában jelentős különbség van az osztrák és a szlovén, valamint a két magyar régió versenyképessége között (RCI 2013).

1. táblázat – Table 1

A régiók rangszámai a regionális versenyképességi index és az alindexek szerint
Regional ranking based on RCI and certain sub-indices

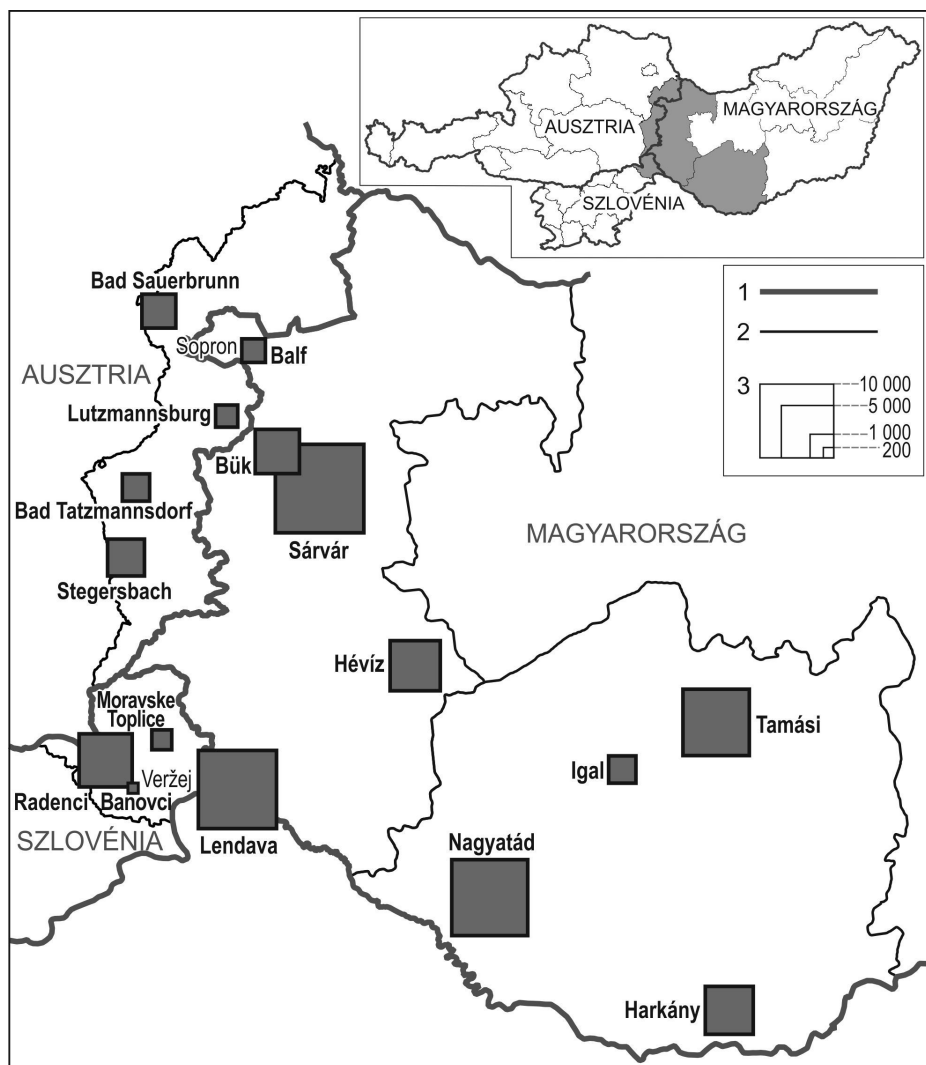
Régió/Mutató	Alapkompetenciák	Hatékonyság	Innováció	RCI*
Burgenland	103.	82.	162.	110.
Muravidék	152.	144.	169.	155.
Nyugat-Dunántúl	216.	180.	213.	189.
Dél-Dunántúl	233.	213.	191.	219.

* Regionális versenyképességi Index/Regional Competitiveness Index

Forrás: Szerzők szerkesztése ANNONI P.–DIJSKTRA L. 2013: EU Regional Competitiveness Index RCI 2013 alapján

Source: Authors' compilation based on ANNONI P.–DIJSKTRA L. 2013: EU Regional Competitiveness Index RCI 2013

Az egyes régiók rangszámainak aggregálásából a 28 vizsgált tagország közül Ausztria 9., Szlovénia 12., Magyarország a 20. helyet foglalja el, ami a vizsgálatunk szempontjából szintén útmutató jelentőséggel bír.

1. ábra Fürdővel rendelkező kiemelt települések négy szomszédos közép-európai régióban
 Jelmagyarázat: 1. Államhatár 2. Tartományi-/Megyehatár 3. Település méret lakosságszám alapján
 Figure 1 Highlighted are settlements with spas in four neighbouring Central European regions
 Notes: 1 – State border; 2 – County border; 3 – Settlement size by number of inhabitants.
 Forrás/ Source: Szerk./Ed. FONYÓDI V. 2016)

Kutatási célunk annak feltárása, hogy a fejlettebb régiókból a területi tovacsorduló (spill-over) hatás eredményeképp a kedvezőtlenebb mutatókkal rendelkező, azaz fejletlenebb magyar régiók gazdasága, turizmusa, s a térség fürdővel rendelkező települései képesek-e helyi előnyöket kovácsolni maguk számára az adott földrajzi térségen belül.

A versenyképességi alapkompenciákat és a hatékonyságot reprezentáló alindexek gyógy- és termálturizmus szempontjából általunk legfontosabbnak tartott pillérei szerint (2. táblázat) a rangszámok szintén jelentős fejlettségbeli különbségre utalnak a két magyar régió és a vizsgált szomszédos külföldi régiók között.

A régiók rangszámai az alapkompenciák- és a hatékonyság alindex pillérei szerint
Regional ranking by basic competences and specific sub-pillars of the efficiency index

Régió/Mutató	Makro- gazdaság*	Infra- struktúra	Egészség	Munka- erő-piac	Piacok mérete
Burgenland	9.	110.	116.	42.	83.
Muravidék	12.	162.	198.	135.	188.
Nyugat-Dunántúl	19.	130.	244.	148.	206.
Dél-Dunántúl	19.	225.	258.	206.	238.

* Csak országok szintjén mérik, a rangszámok az országokat reprezentálják.

Forrás: Szerzők szerkesztése ANNONI P. – DIJKSTRA L. 2013: EU Regional Competitiveness Index RCI 2013 alapján

Source: Authors' compilation based on ANNONI P. – DIJKSTRA L. 2013: EU Regional Competitiveness Index RCI 2013

Tanulmányunkban a fent részletezett célokon túl megvizsgáljuk a térséget jellemző jelenlegi egészségturisztikai trendeket, kiemelve a környezeti tényezők szerepét a fürdőválasztásban.

Környezeti tényezők szerepe az egészségturizmusban

Az egészségturizmus egy folyamatosan fejlődő ágazat, ahol a kezelések, szolgáltatások és szálláshelyi adottságok mellett az általunk vizsgált 4 régióban *egyre fontosabbá válnak a környezeti tényezők is*. Ilyen tényező például, hogy mennyire illeszkedik az adott fürdő a települési környezetbe, vagy, hogy a látogatók számára mennyire sikerült megőrizni a természetközelség érzését (épített környezet felhasználóbarát jellege, zöldterület nagysága, komfortérzet biztosítása a látogatók számára, megújuló energiaforrások használata). A TURIZMUS GLOBÁLIS ETIKAI KÓDEXE is kiemeli, hogy a különböző turizmusfejlesztéért felelős hatóságoknak első helyen kell kezelniük és ösztönözniük a víz és az energia megőrzését célzó turisztikai fejlesztéseket, valamint a hulladéktermelés minimalizálását (WTO 1999). Ezek a szempontok egyre fontosabb szerepet kapnak napjainkban a vendégek választásában, és komoly versenyelőnyt is jelenthetnek egy-egy fürdő számára.

Tanulmányunkban bemutatjuk a legjelentősebb környezeti tényezőket a kutatásba bevont két szomszédos határ-menti egészségturisztikai régió, a Nyugat-Dunántúl és Burgenland példáján. Publikációnk fontos részét képezi a „*Gyógy- és termálfürdőhelyi versenyképességi tényezők felmérése hazai és közép-európai régiókban*” című OTKA-kutatásunk keretében megvalósult 2015. áprilisi Nyugat-Dunántúl és Burgenland legfontosabb fürdővárosait felkereső tanulmányutunk tapasztalatai. Ennek során interjúk és terepbejárások segítségével személyesen megismerhettük több nyugat-dunántúli és burgenlandi fürdő vendégekörének és szálláshely-kínálatának jellemzőit, fejlődési sajátosságait, jövőbeni terveit. Ezek mellett bemutatjuk a két fontos versenytársnak számító régió, Dél-Dunántúl és a Muravidék keresleti és kínálati tényezőit is.

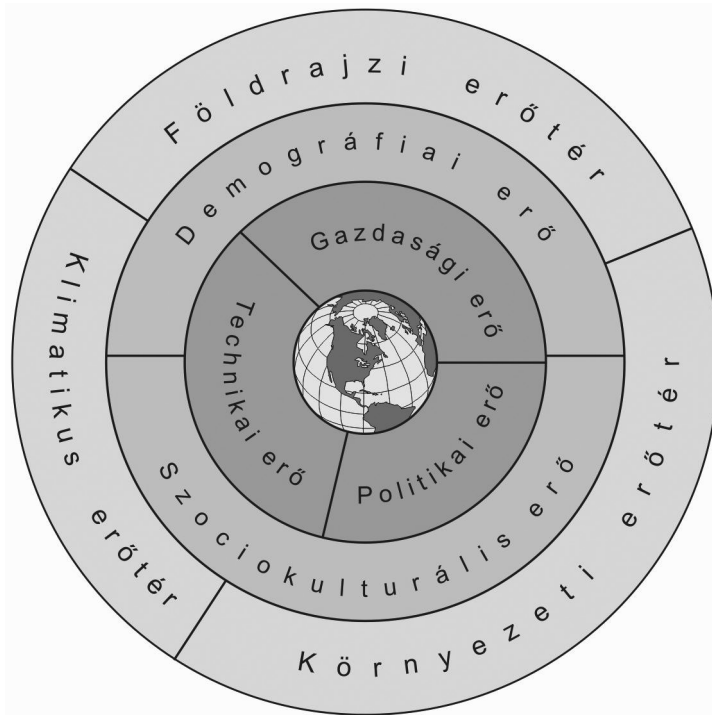
A környezeti tényezők turizmusban betöltött szerepével Magyarországon az 1980-as évektől kezdtek el hazai kutatók részletesebben foglalkozni (MEZŐSI G. 1985, 1991), többen

egy-egy terület konkrét vizsgálatával foglalkoztak (GYURICZA L. 1997, 2008). HORVÁTH G.–KISS G. (2002) munkájukban a legfontosabb tényezők közt említik többek között az egyedülállóságot, a természetességet és a látványértéket (tájképi, tájesztétikai), rekreációs értéket. A gyógy- és wellness turizmus konkrét környezeti hatásai közül meg kell említeni a növény- és állatvilágra gyakorolt hatásokat (leginkább gyógyító hatású klíma, barlang, tó vagy iszap esetén kell az élőhelyek megőrzésére figyelni), illetve a víz- és a földterületek felhasználásával járó hatásokat (a fürdőekben használt, sokszor ásványi anyagokban gazdag vizeket szakértően kezelni kell) (SMITH M.–PUCZKÓ L. 2010).

A különböző egészségügyi létesítmények tervezésénél, üzemeltetésénél egyre fontosabb szemponttá válik az újrahasznosítható, megújuló energiaforrások használata, illetve a használt termásvíz kezelése. Azok a fürdők, akik figyelnek ezekre a szempontokra és beépítik marketingtevékenységükbe a különböző környezeti elemeket, versenyelőnyt szerezhetnek a piacon az egyre tudatosabbá váló vendégek körében.

Globális erőmodell

A 2003-ban publikált RITCHIE–CROUCH globális erőmodell (2. ábra) koncepciót RITCHIE, J.R.B. a korreláló globális erők versenyképességre gyakorolt hatásmechanizmusára alapozta. Ebből a megközelítésből a „globális” nem egyszerűen csak a világszerte érvényesülő versenyképességi hatásokat és annak mindenre kiterjedő gazdasági befolyását jelenti, de kiemeli az egyes csoportokhoz vagy szervezetekhez köthető kontrol hiányát.

2. ábra Globális erőter modell

Figure 2 Global forces model

Forrás/ Source: RITCHIE, J. R.B.- CROUCH, G.I. 2003 (szerk./ed. FONYÓDI V. 2016)

Ezen erők és változásaik iránti adaptációs készség bármely desztinációtól olyan képességet követel, amely versenyképessége és fenntarthatósága szempontjából alapvető. A modell három egymásra rakódó rétegben bemutatja a turisztikai desztinációra ható globális erőteret. Minél közelebb vannak a középponthoz ezek az erők, annál változékonyabbak és a legközvetlenebb módon befolyásolják a desztináció teljesítményét és jólétét. Az erőket nem lehet egymástól élesen elkülönítve vizsgálni, mivel nincs éles választóvonal az egyes rétegek között. Minden egyes erőhatás kapcsolódik valamennyi tényező együttes hatásához. Az ellenőrző rendszer feladata, hogy a felmerülő változásokat a lehető leghamarabb beazonosítsa, és a megfelelő módon segítse a leküzdésüket. Ebben a folyamatban a desztináció új lehetőségeket kap, ezáltal a negatív jelenségeket átfordíthatja, számára előnyössé változtathatja. Ebben a folyamatban jelentős szerephez juthatnak a TDM (Turisztikai Desztináció Menedzsment) szervezetek.

Azok az erők, amelyek a harmadik, vagyis a külső réteget képezik, annyira alapvetőek, hogy változásaik, menedzsment szempontból alig érzékelhetőek. Normális körülmények között ezek rendkívül megbízhatók és előre jósolhatók. Az ábrán látható külső réteg magába foglalja a *földrajzi, klimatikus és a környezeti tényezőket*.

A környezeti vonatkozások megértése és a környezeti hatások növekvő mértékű társadalmi tudatosítása az első lépés ahhoz, hogy a környezetet és a turizmust egyaránt érintő lehetséges veszélyeket kiküszöbölhessük. Olyan tényezők tartoznak ide, mint a vadállomány élőhelyeinek és faji diverzitásuknak megőrzése, a vízminőség, a biodiverzitás védelme, valamint a vegyszerhasználat, a hulladékkezelés és az erdőirtás megfelelő módszereinek alkalmazása. Következésképpen, egy desztináció alapvető feladata, hogy beazonosítsa a turizmus által okozott lehetséges környezeti károk mértékét, felmérje a károk befolyását a turisztikai desztinációhoz fűződő turista észlelésekre. Mindez a fürdőkkel rendelkező turisztikai desztinációkra fokozottan érvényes. Ebben a szegmensben a turisztikai kínálatot és keresletet egyaránt nagymértékben befolyásolja a mikro-környezet (az adott fürdő vízminősége, higiénés viszonyai, infrastruktúrája) és a makro-környezet (a fürdőt kínáló település természeti és épített környezete) állapota, ami egyben hosszútávon meghatározza a turisztikai desztináció fenntarthatóan sikeres működését.

A két vizsgált egészségturisztikai régió ebből a szempontból eltérő állapotban van, ennek okai történelmi előzményekre vezethetőek vissza. Burgenland esetében sokkal korábban, már a hatvanas-hetvenes évektől kezdtek a különböző zöld mozgalmak hatására odafigyelni a környezet állapotára, védelmére, amelyek később már konkrét tervek és szabályok formájában segítettek egész Ausztria szerte, hogy elérjék a mai, európai szinten is kimagasló környezettudatos és fenntartható állapotokat. Ezek az eredmények az egészségturizmus területén is jelentős versenyelőnyt jelentenek például a burgenlandi fürdőknek, akik mind az energiafelhasználás, mind a környezeti nevelés terén példamutató eredményeket értek el az elmúlt évtizedekben. Ezzel szemben a sokkal jobban elzárt magyarországi szocialista rendszerben, ahol az ipari termelés állt mindenekfelett, fel sem merülhettek hasonló környezeti szempontok sokáig. Viszont pont a Nyugat-Dunántúl és egyben az ország legjelentősebb fürdővárosa, Hévíz kapcsán merült fel elsők között, hogy egy egyedülálló természeti tényező és az arra épülő hosszútávon jövedelmező turizmus jövője és védelme, vagy a korlátozott időtartalmú, környezetszennyező bauxittermelés a fontosabb. A Nyirádi bauxitbányászat következtében az 1980-as évek végére igazolható módon csökkent a Hévíz-tó vízhozama, a tapolcai barlangforrás vize pedig elapadt (ALFÖLDI L. – KAPONYI L. 2007), aminek következtében beszüntették a bányászatot a térségben, megvédve az egyedülálló természeti gyógytényezőket. Azonban a teljes egészségturisztikai ágazatot érintő, környezeti tényezőket kiemelt helyen kezelő fejlesztések csak az elmúlt években jelentek meg a magyar fürdőkben.

Az egészségturizmus jellemzői a Nyugat- és a Dél-Dunántúlon

Fontos megvizsgálni a kutatásba bevont két hazai régió egészségturisztikai jellemzőit, mert komoly különbségek találhatók mind keresleti, mind kínálati szempontból. Magyarország gyógyturizmusának egyik legfontosabb területe a Nyugat-Dunántúl, amely egyedülálló természeti adottságokkal és folyamatosan fejlődő infrastrukturális háttérrel rendelkezik (JÓNÁS-BERKI M. ET AL. 2014). A régió vezető szerepe a fejlesztési források hatékony felhasználásának is köszönhető, amely révén versenyképes és sokszínű gyógyturisztikai kínálat alakult ki (AUBERT A. ET AL. 2011). A minőségi fürdő- és szállodafejlesztések révén egy térben jól differenciált szolgáltatói hálózat jött létre, ahol a nemzetközi jelentőségű fürdőkön (Hévíz, Bük, Zalakaros) kívül, a kisebb regionális és lokális jelentőséggel rendelkező fürdők (Lenti) is komoly turisztikai szereppel bírnak.

A régió nemzetközileg is jelentős fürdővárosai állandó szereplői a leglátogatottabb magyarországi települések top 10-es listájának (3. táblázat). Hévíz, Bük, Sárvár és Zalakaros is minőségi gyógyfürdőjének és az ezekhez kapcsolódó gyógyturisztikai szolgáltatásoknak köszönheti, hogy hosszú évtizedek óta nagyszámú, főleg külföldi vendég érkezik a településekre. A top 10-es listán egyetlen dél-dunántúli fürdőhely, még a gyógyvize alapján méltán nemzetközi hírű Harkány sem található, ami szintén jól mutatja a két régió közötti jelenlegi különbséget.

3. táblázat – Table 3

A leglátogatottabb magyarországi települések 2014,
kiemelve a nyugat-dunántúli települések,
A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma ezerben
The most visited Hungarian settlements, 2014,
Western Transdanubian spa towns in bold
Number of visitor-nights spent in commercial accommodations in thousands

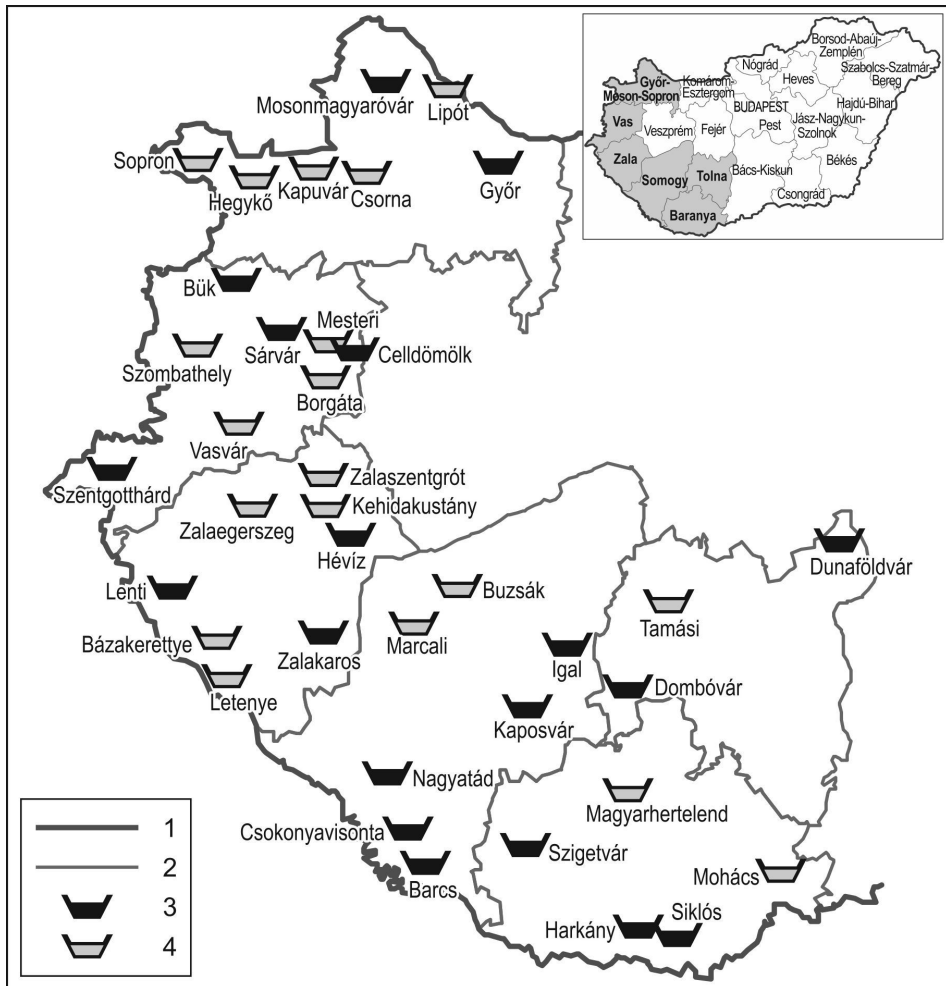
A leglátogatottabb magyarországi települések 2014		
Belföld	Külföld	Összesen
1. Budapest (939)	Budapest (7214)	Budapest (8153)
2. Hajdúszoboszló (508)	Hévíz (661)	Hévíz (987)
3. Siófok (500)	Bük (406)	Hajdúszoboszló (804)
4. Zalakaros (337)	Hajdúszoboszló (296)	Siófok (707)
5. Hévíz (327)	Sárvár (280)	Bük (680)
6. Gyula (319)	Balatonfüred (235)	Balatonfüred (544)
7. Balatonfüred (309)	Siófok (207)	Sárvár (452)
8. Sopron (297)	Győr (174)	Zalakaros (429)
9. Bük (274)	Eger (112)	Sopron (382)
10. Eger (259)	Szeged (101)	Eger (371)

Forrás/Source: KSH/HCSO, 2015

Magyarországon a 2000-es évek elejétől egészen a 2007-2013-as tervezési időszak végéig számos komoly szálláshely- és fürdőberuházás valósult meg nemzeti és uniós fejlesztési forrásokból. Ezen időszak szálloda- és fürdőépítési, vagy felújítási tevékenységének követ-

keztében az érintett településeken növekedtek az idegenforgalmi bevételek, javult a munkaerőpiaci helyzet, sok esetben jelentősen fejlődött az alap- és turisztikai infrastruktúra (MUNDRUCZÓ 2005). Országos szinten növekedett a vendégek és a vendégéjszakák száma is. A dél-dunántúli régióban azonban a fejlesztések nem hozták meg a várt eredményeket.

Jelentős természeti erőforrásai ellenére Dél-Dunántúl folyamatosan leszakad a hazai versenytársaktól, többek között a magas színvonalú kínálatot nyújtó Nyugat-Dunántúltól, mivel a néhány megvalósult beruházás koordinálatlan volt, általános, átfogó javulás nem volt tapasztalható; a kapacitásbővülést nem kísérte a kereslet növekedése. Ennek hátterében a Nyugat-Dunántúl mellett a határon túli régiók fürdő kínálatának „elszívó” ereje is állhat. Az OTKA kutatásunkba bevont nyugat-dunántúli és dél-dunántúli gyógy- és termálfürdőket a 3. ábrán mutatjuk be.

3. ábra A kutatásba bevont fürdővel rendelkező települések Nyugat-Dunántúlon és Dél-Dunántúlon

Jelmagyarázat: 1. Államhatár, 2. Megyehatárok 3. Gyógyfürdők 4. Termálfürdő

Figure 3 West and South Transdanubian spa settlements involved in this research

Legend: 1 – State border; 2 – County border; 3 – Medicinal spa; 4 – Thermal spa

Forrás/Source: FONYÓDI V. 2016

A gyógy- és termálvizek különösen jó példái annak a megállapításnak, hogy az idegenforgalmi adottságok bármennyire is kedvezőek, csak *megfelelően kialakított fogadóképesség* illetve a termálvízkins integrált térségi hasznosítása esetén válhatnak az idegenforgalmi kínálat elemeivé. Ennek a felfogásnak az egyik kiemelkedő példája a szomszédos osztrák Burgenland régió.

Vannak olyan regionális és országos folyamatok, melyek a Dél-Dunántúlon tapasztalható csökkenést magyarázhatják. Az 1990-ig visszamenő statisztikai adatok azt mutatják, hogy a Régió idegenforgalmi pozíciója a rendszerváltás óta folyamatosan romlik, a versenytársaitól folyamatosan eltávolodik, leszakad, és a kevésbé kedvezőbb helyzetből induló régiók is, mint például az alföldi régiók, jobban megerősödtek, mint a Dél-Dunántúl. Ha az egészségturizmus fejlesztéseit vesszük alapul, akkor az is elképzelhető, hogy a lemaradás hátterében az áll, hogy a fejlett nyugat-dunántúli és a határon túli gyógyturisztikai régiók elszívják a belföldi, de még inkább a nyugat felől érkező külföldi keresletet (BAKUCZ, 2015). A lemaradás okai között említhetjük továbbá, hogy sokáig nem voltak a régióban olyan fejlesztések, amelyek külső beruházót vonzottak volna, továbbá hiányoznak a minőségi szálláshelyek (négy- és ötcillagos szállodák), mivel nem volt kellő mértékű szállodai beruházás. A régió leszakadását az is erősítette, hogy a régi nagy vonzású desztinációk, a fürdőhelyek (leginkább Harkány) veszítettek jelentőségükből és az új turisztikai termékek, az EU-s pályázati alapokból felújított fürdők – Igal, Nagyatád, Tamási – nem koncentrálnak a forgalmat, tehát nincs tömeges érdeklődést kiváltó gyógy- és wellness termék.

4. táblázat – Table 4

Vendégszám és vendégéjszaka szám a vizsgált nyugat- és dél-dunántúli fürdőtelepüléseken
Number of visitors and visitor-nights in the West and South Transdanubian spa settlements examined

	Vendégszám							
	Nyugat-Dunántúl					Dél-Dunántúl		
	Hévíz	Bük	Zalakaros	Lenti	Harkány	Igal	Tamási	Nagyatád
2011	207 000	154 430	131 294	8 341	46 486	1 916	2 329	3 053
2012	207 226	152 036	121 298	6 477	50 285	n/a	2 305	3 319
2013	204 853	157 692	117 486	6 513	48 636	1 322	2 711	2 616
2014	187 530	166 223	128 250	11 992	50 054	n/a	3 005	3 305
	Vendégéjszaka szám							
	Nyugat-Dunántúl					Dél-Dunántúl		
	Hévíz	Bük	Zalakaros	Lenti	Harkány	Igal	Tamási	Nagyatád
2011	990 980	655 801	436 454	27 719	156 102	6 794	8 170	10 209
2012	1 004 622	635 181	403 133	23 226	163 625	n/a	8 130	10 433
2013	1 048 682	655 957	411 794	17 974	155 179	5 449	9 479	8 942
2014	987 367	679 835	428 900	41 355	155 333	n/a	10 056	10 888

Forrás/Source: KSH/HCSO, 2015

A 4. táblázat a két magyar régió vizsgált fürdőhelyeinek vendégszámát és vendégéjszaka számait mutatja 2011 és 2014 között. Látható, hogy a legnagyobb múltú és legnépszerűbb dél-dunántúli fürdő, Harkány sem képes volumenében felvenni a versenyt a legnépszerűbb

nyugat-dunántúli fürdővárosokkal. Már vendégszám tekintetében is jó három-négyszeres a lemaradása Harkánynak, de mindez a vendégéjszakák körében már négy-hatszoros Hévízhez és Bükhöz képest. A vendégéjszaka számbeli nagyobb eltérés azt mutatja, hogy a nyugati fürdők szolgáltatásainak és programjaiknak köszönhetően jobban és hosszabban képesek a vendégek megtartására. Bár a fürdők vízösszetétele a Dél-Dunántúl, például Harkány esetében is nagyon egyedi, a lassú és nem komplex fejlesztések hiányában a vendégek általában rövidebb ideig tartózkodnak az adott településeken és főleg a wellness elemeket keresők elérése nagyon nehéz számukra.

A regionális jelentőségű fürdők tekintetében is sokkal sikeresebbek a nyugat-dunántúliak, Lenti folyamatos fejlesztéseinek köszönhetően több mint duplájára növelte vendégéjszakáinak számát a 2014-es esztendőre. Ezzel szemben a kisebb, regionális szereppel bíró dél-dunántúli fürdők inkább stagnálnak (Nagyatád), vagy csak nagyon lassan képesek növelni a vendégekörüket (Tamási) a megfelelő és innovatív beruházások hiányában.

A nemzetközi jelentőségű nyugat-dunántúli Hévíz, Bük és Zalakaros fürdője is közel azonos vendégszámokat produkál az elmúlt években. Hévíz 2014-es kis visszaesésében szerepet játszanak a legfontosabb külföldi vendégekörének számító Oroszország politikai-gazdasági problémái (orosz-ukrán konfliktus, rubel válság), amelyek miatt minden desztináció, így Magyarország esetében is visszaesés volt tapasztalható az orosz beutazások terén.

A külföldi vendégkör szerepe

Az egyedi kezelések és a magas minőségű szálláshelystruktúra következtében a külföldi vendégkör komoly szereppel rendelkezik a magyar régiók legjelentősebb fürdőiben.

5. táblázat – Table 5

A külföldi vendégéjszakák száma a vizsgált magyar fürdőhelyeken
Distribution of foreign visitor-nights in the Hungarian spa settlements examined

Kiemelt küldőorszá- gok 2014	Nyugat-Dunántúl					Dél-Dunántúl			
	Hévíz	Bük	Zalakaros	Lenti	Harkány	Igal	Nagyatád	Tamási	
Ausztria	83 442	105 001	20 372	14 242	1 004	157	418	222	
Csehország	24 423	134 958	13 835	1 734	21 485	33	10	378	
Hollandia	1 283	2 098	546	421	357	45	110	863	
Horvátország	509	434	286	21	783	n/a	18	15	
Lengyelország	5 652	10 515	2 375	319	1 147	n/a	39	115	
Németország	207 048	111 577	37 245	5 838	19 028	1 796	1 113	1 762	
Oroszország	242 882	6 502	1 863	364	2 304	n/a	n/a	n/a	
Svájc	16 251	7 285	770	619	412	n/a	55	13	
Szerbia	431	149	351	2	2 013	n/a	1	n/a	
Szlovákia	9 945	17 092	4 689	137	948	10	88	38	
Szlovénia	1 929	1 558	2 226	365	171	n/a	97	64	
Egyéb	52 070	4 013	5 708	871	1 398	338	532	58	
Külföld összesen	660 508	405 649	92 347	25 154	52 110	2 427	2 571	3 580	

Forrás/Source: KSH/HCSO, 2014

Fontos a külföldi vendégkör elemzése, mivel hosszú időt töltenek el az adott gyógyhelyen, sok szolgáltatást vesznek igénybe és többet is költenek itt tartózkodásuk alatt, mint a magyar vendégek.

Az 5. táblázatban látható a két magyar régió vizsgált fürdőtelepüléseinek a külföldi vendégéjszakák száma. Külföldi vendégek tekintetében abszolút fölényben van a Nyugat-Dunántúl, köszönhetően minőségi szolgáltatásainak és fejlett szálláshelystruktúrájának. A legtöbb külföldi vendégéjszaka a régió fürdővárosai közül Hévízhez köthető, de Bük esetében is vendégéjszakáinak jelentős többsége származik a külföldi vendégektől. Hévíz esetében a legfontosabb piac az orosz, akik az utóbbi években jelentek meg a fürdővárosban és a komplex gyógyászati profilnak és az exkluzív szolgáltatásoknak köszönhetően 2014-ben már megelőzték a német vendégéjszakák számát. Az orosz vendégeket hosszú tartózkodási idő és magas költési hajlandóság jellemzi (KSH, 2015).

A német vendégkör még mindig kiemelkedően jelentős a gyógyturizmus területén Magyarországon és a régióban egyaránt. Az összes vizsgált hazai fürdőhely meghatározó és nagy hagyományokkal rendelkező küldőországa Németország. A hagyományos német vendégkör mellett a régió kedvező fekvésének is köszönhetően egyre jelentősebb a cseh turisták jelenléte, akiknek a száma folyamatosan emelkedik, főleg Bük esetében, ahol a legtöbb vendégéjszakát csehek töltek el. A csehek egyértelműen a minőségi gyógyturizmus iránt érdeklődnek Magyarországon, mivel a fürdő kultúra Csehországban is nagyon magas szinten van, híres és nagy presztízsű gyógyfürdőkkel rendelkeznek. Negatív tendencia ugyanakkor, hogy mind az országosan, mind a régióban korábban hagyományosnak számító osztrák vendégkör visszaesése tapasztalható. Országos szinten az osztrák szállodai vendégéjszakák száma 2013/2012 viszonylatában -4%-kal, 2014/2013 viszonylatában -2,2%-kal esett vissza (Magyar Turizmus Zrt. 2015). A visszaesés okai között lehet említeni az egyre inkább megerősödő és korszerű, fejlett szolgáltatásokat nyújtó burgenlandi fürdők fejlődését is. Zalakaros fürdője inkább a belföldi piacon népszerű, a hagyományos német vendégkörök mellett itt a legmagasabb a szlovén vendégek aránya, köszönhetően a kedvező földrajzi fekvésnek is.

A dél-dunántúli fürdővárosok jóval kevesebb külföldi vendéget vonzanak, még a nemzetközi jelentőségű Harkányhoz is csak alig több mint 50 ezer külföldi vendégéjszaka tartozik. Itt a két meghatározó vendégkör a cseh és a német piac. A régió többi vizsgált fürdővárosa inkább regionális jelentőséggel bír és a külföldi piacok szerepe is kisebb, egyedül a német vendégek mondhatóak meghatározónak a fürdők életében.

Az átlagos tartózkodási idő alakulása

A 6. táblázatban látható a külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje a vizsgált magyar fürdőhelyeken. A gyógyturizmust a komplex kezelések miatt általában hosszabb tartózkodási idő jellemzi a turizmus más ágaival szemben. Látható, hogy a leghosszabb időt a német és az orosz vendégek töltek el, ők hosszú kezeléseken vesznek részt, sok szolgáltatást kipróbálnak az adott fürdőhelyen. A leghosszabb átlagos tartózkodási idő Hévíz városát jellemzi, a kisváros kezelései és sokszínű turisztikai programjai révén képes hosszú ideig lekötni a külföldi vendégeket. Az osztrák és a cseh vendégek mindegyik fürdővárosban rövidebb, 3-6 napos utazásokon vesznek részt, ők nyaralásuk alatt több wellness szolgáltatást is igénybe vesznek. Tartózkodási idő tekintetében kisebb a különbség a két magyar régió között, bár néhány küldőország tekintetében, például Svájc esetében, jelentős a különbség a népszerűbb Nyugat-Dunántúl javára. Érdekes, hogy a német vendégkör tekintetében a dél-dunántúli Igal fürdője kimagasló értéket produkál (9,7 nap).

A külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje (éjszaka)
a vizsgált magyar fürdővárosokban
Average length of stay (night) of foreign visitors
in the Hungarian spa settlements examined

Kiemelt küldő- országok 2014	Nyugat-Dunántúl					Dél-Dunántúl		
	Hévíz	Bük	Lenti	Zala- karos	Harkány	Igal	Nagy- atád	Tamási
Ausztria	4,2	3,3	3,9	3,8	4,8	4,2	6,1	6,0
Csehország	4,3	3,8	2,7	4,0	5,6	2,5	1,3	3,5
Hollandia	3,3	4,9	3,3	3,5	3,3	4,1	3,4	4,1
Horvátország	2,9	2,6	2,3	2,9	2,3	n/a	1,3	5,0
Lengyelország	4,7	4,7	1,9	3,5	2,9	n/a	3,0	4,6
Németország	10,1	8,3	6,8	8,8	7,8	9,7	5,2	10,6
Oroszország	10,4	6,0	6,5	6,2	8,8	n/a	n/a	n/a
Svájc	7,0	8,6	7,5	6,1	3,5	n/a	4,2	2,2
Szerbia	3,5	2,8	1,0	2,6	3,4	n/a	1,0	n/a
Szlovákia	3,1	2,7	2,1	3,1	3,0	2,5	3,8	3,8
Szlovénia	1,8	2,3	2,5	3,0	2,0	n/a	4,2	4,0
Külföld összesen	6,8	4,3	4,0	4,6	5,4	7,6	4,6	5,8

Forrás/Source: KSH/HCSO, 2014

Burgenland és Muravidék egészségturizmusa

A szomszédos osztrák régióban Burgenlandban, az utóbbi évtizedekben folyamatos, jól megtervezett fejlesztések valósultak meg, amelynek következtében egyre nagyobb versenytársat jelentenek a határ közelében fekvő magyar fürdőknek. Kínálatukat tekintve eltérnek a magyar gyakorlattól. A burgenlandi fürdőkre vendégkörük és szolgáltatásaik alapján a tematikus jelleg a jellemző, egymás szolgáltatásait jól kiegészítve eltérő célcsoportokat céloznak meg szolgáltatásaikkal, és alakítanak ki egyedi csomagokat a vendégek részére. Tematikus jelleg tekintetében megkülönböztethetünk a burgenlandi fürdők között családbarát fürdőt (Lutzmannsburg), speciális gyógyászati kezelésekkal rendelkező (Bad Sauerbrunn) vagy épp a golfot és a wellness ötvöző (Stegersbach) fürdővárosi kínálatot is. A burgenlandi fürdőket ráadásul erős területi együttműködés is jellemzi. A kínálatban egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a környezeti elemek is. A tudatos fejlesztéseknek köszönhetően egyre több burgenlandi fürdőt találhatunk Ausztria legnépszerűbb fürdővárosai között (7. táblázat).

Muravidék (Pomurje) Szlovénia északkeleti történelmi régiója, a szlovéniai magyarság központja. A turisztikai kínálat egyik legfontosabb eleme ezen a területen az egészségturizmus, folyamatosan fejlődő infra- és szuprastruktúra jellemzi az ágazatot. Sok esetben a területen az intenzív kőolaj- és gázkutatásokhoz kapcsolódóan találtak rá az értékes termálvízre, majd épültek ki a hazai és környékbeli országok vendégköreiből (osztrák, horvát,

„Ausztia legjobb fürdője” díj 2014 helyezettei (kiemelve a burgenlandi fürdők)
 “Best Spa in Austria” award 2014 finishers (Burgenland spas highlighted)

2014 legjobb fürdői Ausztriában			
Wellness kategória	Élmény kategória	Egészség kategória	Családi kategória
1. Avita Therme	Therme Loipersdorf	Parktherme Bad Radkersburg	Sonnentherme Lutzmannsburg
2. Allergitherme Stegersbach	Eurotherme Bad Schallerbach	Avita Therme	Eurotherme Bad Schallerbach
3. Therme Loipersdorf	Sonnentherme Lutzmannsburg	Therme Rogner Bad Blumau	Allergitherme Stegersbach és Therme Loipersdorf

Forrás/Source: Webhotels 2014, Avida Magazin

magyar) népszerű fürdők. A vizsgálatba bevont négy fürdőváros közül Moravske Toplice a legnépszerűbb fürdőhely (óriási vízi élményparkjának köszönhetően), míg Lendava, Radenci és Verzej fürdője közel azonos számú vendéget vonz.

A 8. táblázat a burgenlandi és muravidéki vendégszám és vendégéjszaka számokat mutatja meg. Mindkét régió fürdői népszerűek, és folyamatosan stabil és néhány esetben (Stegersbach, Radenci) emelkedő vendégszámokkal rendelkeznek. A két régió legnépszerűbb fürdői eltérő profil mentén képesek közel 500 ezer vendégéjszaka környéki eredményre. Míg Burgenland legnépszerűbb fürdőjében, Bad Tatzmannsdorfban a hagyományokra épülő komplex gyógyturisztikai kínálat az elsődleges, Muravidék legnépszerűbb fürdője Moravske Toplice a wellness és élmény elemekre épülve vonzza a vendégeket. A kisebb fürdők is egyenletes, minden esetben 100 ezer vendégéjszaka szám feletti kereslet tudnak fenntartani.

A négy régiót vizsgálva, bár a lehetőségek hasonlóak tűnnek, mégis kiemelkedő a Nyugat-Dunántúl népszerűsége. Burgenland esetében például a vendégszám lemaradás oka Nyugat-Dunántúlhoz képest egyértelműen a külföldi piacok hiányával magyarázható. Megvizsgálva a 2014-es nyári vendégszám és vendégéjszaka adatokat (ezek az adatok nyilvánosak a burgenlandi fürdők külföldi és belföldi vendégkörét illetően) (9. táblázat), jól látható, hogy a legnépszerűbb és legkomplexebb szolgáltatásokat nyújtó Bad Tatzmannsdorf esetében csak közel 10% a külföldi vendégéjszakák száma az összesből, a legjobb érték a golf és wellnessre specializálódott Stegersbach esetében is csak 16%. A speciális gyógyászati kezelésekre szakosodott Bad Sauerbrunn esetében pedig szinte nincs is külföldi vendégéjszaka (közel 1%). Ezzel szemben Hévíz esetében a vendégéjszaka szám 67%, Bük esetében 60%-a származik külföldi vendégektől (STATISTIKBURGENLAND 2014; KSH 2014). A belföldi vendég- és vendégéjszaka számok viszont nagyon jók a burgenlandi fürdők esetében, a tematikus kínálatukkal egyre hatékonyabban tudják megszólítani a hazai turistáikat, akik sok esetben az elmúlt években Magyarországon töltött nyaralásaikat és kezeléseiket cserélik fel egy-egy burgenlandi utazásra.

Érdeemes megvizsgálni a wellness és gyógyturizmus közötti eltéréseket és ezek hatását a térség fürdőtelepüléseire. Stegersbach-ba 2014-ben 91 837 vendég érkezett, akik 232 818 vendégéjszakát töltöttek el, ugyanezek a számok Bad Tatzmannsdorf esetében: 108 993 vendég és 535 509 vendégéjszaka (tehát alig 17 ezerrel több vendég érkezett az utóbbi fürdővárosba, mégis vendégéjszakák számában jelentős a különbség, több mint 300 000). Ez is

Vendégszám és vendégéjszaka szám Burgenland és Muravidék vizsgált fürdőiben
 Number of visitors and visitor-nights
 in the Burgenland and Pomurska spas examined

Vendégszám				
Burgenlandi fürdők (Ausztria)				
	<i>Bad Tatzmannsdorf</i>	<i>Lutzmannsburg</i>	<i>Stegersbach</i>	<i>Bad Sauerbrunn</i>
2011	93 944	98 204	84 658	11 349
2012	104 893	79 294	90 481	11 661
2013	102 836	89 013	87 596	11 970
2014	108 993	92 187	91 837	13 301
Muravidéki fürdők (Szlovénia)				
	<i>Lendava</i>	<i>Moravske Toplice</i>	<i>Radenci</i>	<i>Veržej</i>
2011	29 273	143 748	32 172	29 562
2012	30 669	135 860	33 091	27 817
2013	31 124	135 802	32 587	28 192
2014	32 275	137 581	36 493	29 575
Vendégéjszaka szám				
Burgenlandi fürdők (Ausztria)				
	<i>Bad Tatzmannsdorf</i>	<i>Lutzmannsburg</i>	<i>Stegersbach</i>	<i>Bad Sauerbrunn</i>
2011	545 492	247 801	218 243	96 499
2012	565 759	201 853	229 838	100 415
2013	531 095	224 603	223 591	106 855
2014	535 509	230 166	232 818	120 534
Muravidéki fürdők (Szlovénia)				
	<i>Lendava</i>	<i>Moravske Toplice</i>	<i>Radenci</i>	<i>Veržej</i>
2011	111 758	522 767	126 359	112 217
2012	111 133	508 865	137 371	103 961
2013	110 463	496 878	128 630	102 111
2014	114 777	490 564	132 534	103 851

Forrás/Source: Statistik Burgenland Tourismus 2014, SI-STAT Statistical Office RS Slovenia 2014

bizonyítja a wellness és a gyógyturizmus természetéből fakadó eltérő következményeket, vagyis Stegersbach és Bad Tatzmannsdorf turisztikai teljesítményében mutatkozó különbséget: míg az előbbi településre sokkal rövidebb időtartamra érkeznek a vendégek, 2-3, maximum 4 napra, addig Bad Tatzmannsdorfban hosszú kezeléseken (akár több hetes) vesznek részt. Stegersbachban viszont gyakori a visszatérő vendégek aránya, akik egy évben akár többször is eljönnek pár napos wellness hétvégére, egy kis golfozással összekötött frissítő kikapcsolódásra, családi fürdőzésre.

Belföldi és külföldi vendégszám és vendégéjszaka szám a vizsgált településeken,
2014 nyári időszak (június – augusztus)
Domestic and foreign visitor numbers and number of guest-nights in the settlements
examined, 2014 Summer (June – August)

2014 nyár	Vendégszám			Vendégéjszaka szám		
	Belföldi	Külföldi	Összesen	Belföldi	Külföldi	Összesen
Burgenland	501 656	135 449	637 105	1 464 603	504 106	1 968 709
Bad Sauerbrunn	6 826	225	7 051	63 114	631	63 745
Lutzmannsburg	42 662	4 397	47 059	110 492	14 335	124 827
Bad Tatzmannsdorf	48 065	5 346	53 411	252 493	27 495	279 988
Stegersbach	37 801	4 742	42 543	96 893	18 159	115 052

Forrás/Source: Statistik Burgenland Tourismus 2014

Nyugat-Dunántúl és Burgenland legjelentősebb fürdővárosainak összehasonlító elemzése

OTKA kutatásunk keretében 2015 áprilisában a kutatócsoportunkkal egy tanulmányúton vettünk részt, amelynek során felkerestük és helyszíni terepbejárások, fürdőlátogatások és szakmai interjúk segítségével részletesen megismertük a legfontosabb nyugat-dunántúli és burgenlandi fürdőket. A tanulmányút révén lehetőségünk nyílt elemezni a fürdők vendégköri és szálláshelykínálati jellemzőit, megismerni a települések fejlődési sajátosságait és jövőbeni terveit, különös tekintettel a környezeti tényezőkre.

Az elemzések eredményeként a meglátogatott fürdőhelyeket párokba soroltuk. Feltételezésünk szerint ezek a hazai és burgenlandi fürdőpárok a termékkínálat, a történelmi hagyomány vagy a környezeti tényezők szerepe miatt hasonló jellemzőkkel rendelkeznek, így összehasonlító elemzésük során értékes információkhoz juthatunk. Jelen tanulmányban bemutatjuk a két legnépszerűbb fürdőváros, Hévíz és Bad Tatzmannsdorf részletes összehasonlító elemzését.

Hévíz – Bad Tatzmannsdorf

Mindkét régió legnagyobb és legjelentősebb fürdővárosa, hagyományos, történelmi alapokon nyugvó gyógyhely, ahol a minőségi és komplex gyógyturisztikai szolgáltatások adják a kínálat alapját. Hévíz az egyedülálló, világ legnagyobb természetes meleg vízű, biológiailag aktív gyógytavának és az erre épülő speciális kezeléseknak köszönheti hosszútávú sikerét. Bad Tatzmannsdorf, a korabeli Tarcsafürdő, a Monarchia jelentős fürdővárosai közé tartozott, gyógyfürdője már a 17. századtól működött. A település fejlődésében nagy szerepe volt a Battyhány-családnak, a fürdőépületet is 1863-ban Batthyány Ferenc építette. A modern fürdőépületek és új szállodafejlesztések az 1960-as évektől valósult meg. Jelentős különbség a két fürdőváros között, hogy míg Hévíz vendégéjszakáinak és bevételeinek legnagyobb részét a külföldi vendégek adják (vendégéjszakáinak 67%-a külföldi, leginkább német, orosz, osztrák és cseh vendégektől származik), addig Bad Tatzmannsdorfba főleg belföldi vendégek érkeznek.

A két településen az egészségturizmus kiemelt szerepe a meghatározó, nagyon sok szálloda és kisebb panzió várja a gyógyulni vágyó vendégeket. A városi szolgáltatások nagy

része a fürdő kezelésekhez kapcsolódó kiegészítő egészségügyi- és rekreációs kategóriába tartoznak, sok kiegészítő jellegű sportolási lehetőség várja a vendégeket (kerékpáros turizmus, tenisz- és golfpályák). A településekre igazi gyógyhelyi miliő, modern települési infrastruktúra jellemző. A kezeléseket tekintve nagyon komplex szolgáltatásokkal rendelkeznek, a gyógyulás, gyógykezelések a fő profil mindkét település tekintetében, de a szállodák wellness kínálata, illetve a különböző szépség és az aktív turisztikai termékek szerepe is növekedőben van.

A környezeti tényezők szempontjából mindkét fürdőváros jó adottságokkal és környezettudatos fejlesztésekkel rendelkezik. Igazi fürdővárosi hangulat, tiszta rendezett településkép, nagy közösségi terek várják a vendégeket (1. kép). Hévíz 1998-ban elnyerte a „Virágos Európáért” verseny ezüstérmét, ugyanis a városban szinte mindenhol, még a lámpaoszlopokon is, kis virágosládákban sok-sok gyönyörű virág található. 2012-ben a városok között Hévíz nyerte el a fődíjat a Virágos Magyarországért környezetszépítő versenyen, 2013-ban részt vehettek az európai megmérettetésen, így a virággal fedett területek aránya tovább nőtt. Bad Tatzmannsdorf esetében is rendezett, virágos parkokat találunk. A település több középülete is újszerű, az evangélikus és katolikus templom is nagyon modern építészetileg (1960-as évek végén épültek), a település sportcentruma (labdarúgó- és teniszpályák) is modern, nemrég felújított.

1. kép Virágos, rendezett közterületek Hévíz (balra) és Bad Tatzmannsdorf (jobbra) központjában
Photo 1 Floral, tended public areas in Hévíz (left picture) and in the centre of Bad Tatzmannsdorf (right picture)
Forrás/Source: KÖBLI Á. 2015

Az osztrák fürdőtelepülésen ingyenes közösségi közlekedést találunk, amely egy nagy kedvezmény és egyben gesztus a helyi lakosok számára. A településközpontban található a legtöbb szolgáltató és néhány bevásárló hely, különböző üzlet, például kizárólag burgenlandi termelők helyi termékeit bemutató bolt is található itt.

Hévíz egyik legújabb környezettudatos fejlesztése az új közösségi kerékpárrendszer, a HeBi kialakítása (2. kép). A rendszer 4 dokkoló állomásból áll, amelyek a település négy turisták által is frekvenciált területén helyezkedik el (Festetics Fürdőház, nagyparkoló, városháza, Egregy). A kerékpárok segítségével környezetbarát módon járhatják be a fürdővárost a vendégek, ráadásul a kölcsönzés helyétől függetlenül bármelyik állomásra visszavihető a kerékpár.

Összefoglalás

Az egészségturizmus a vizsgált közép-európai régiók legjelentősebb turisztikai terméke, amely nagyon sok vendéget vonz határainkon belül és túl is. Vizsgálatunk bemutatta, hogy csak a keresleti tényezőket folyamatosan figyelembe vevő, innovatív fejlesztések

2. kép Környezetbarát hévízi kerékpárrendszer és ingyenes közösségi közlekedés (buszmegálló) Bad Tatzmannsdorfban
Photo 2 Environment-friendly cycle system in Hévíz and free public transport (bus-stop) in Bad Tatzmannsdorf
Forrás/Source: KÖBLI Á. 2015

(Burgenland, Muravidék), illetve egyedi vonzerők és komplex kínálat (Nyugat-Dunántúl) révén tudnak az egyes régiók fürdői fennmaradni, ezek hiányában a leszakadás egyre nagyobbá válhat (Dél-Dunántúl). A fürdők mindegyike próbál egyedi szolgáltatásai révén érvényesülni a piacon, ami egyre nehezebb, a régiókon belül és a régiókon átívelően is sok-sok versenytárral rendelkeznek a vizsgált települések.

A fejlesztések között a határ mindkét oldalán egyre nagyobb szerepet kapnak a minőségi környezeti tényezők. A vendégek részéről is folyamatosan növekszik a tudatosság és felelősségvállalás szerepe, ami a fürdő választásukat is befolyásolja. A vizsgált burgenlandi fürdők a környezeti elemek tekintetében egyelőre a Nyugat-Dunántúl előtt járnak, de főleg az anyaghasználat és a környezetbarát közlekedési formák terén a magyar fürdővárosi fejlesztések is kedvező irányba haladnak. Oda is kell figyelni minden szolgáltatónak az egészségturizmusban ezekre az elemekre, mivel a jelenlegi trendek alapján komoly versenyelőnyt jelentenek egy-egy fürdő számára a környezettudatos fejlesztések.

Mindezek alapján, a vizsgált földrajzi térségen belül feltárt helyzetet és a jelenlegi törekvéseket figyelembe véve jó esélyt látunk arra, hogy a fejlettebb fürdőkkel rendelkező régiók tovacsorduló (spillover) hatása legalább középtávon érvényesül és fellendíti a fejletlenebb magyar régiók turizmusát, s ezzel együtt elősegíti a térség fürdővel rendelkező településeinek gazdagodását, lakosságának jóléti felemelkedését.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány a 106283. számú OTKA kutatási projekt keretében készült.

BAKUCZ MÁRTA
PTE KTK Marketing és Turizmus Intézet, Pécs
bakucz@ktk.pte.hu

KÖBLI ÁDÁM
PTE TTK Földtudományok Doktori Iskola, Pécs
kobli@gamma.ttk.pte.hu

HAJNAL KLÁRA
PTE TTK Földrajzi Intézet, Pécs
hajnalk@gamma.ttk.pte.hu

IRODALOM

- ALFÖLDI L.–KAPONYI L. 2007: Bányászati Karsztvízszintüllesztés a Dunántúli-Középhegységben, Rekvium a Dunántúli-középhegység karsztvízszint alatti bányászatkódásáért. – Magyar Tudományos Akadémia, Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest. <http://vmek.oszk.hu/05800/05821/05821.pdf>
- ANNONI P.–DIJKSTRA L. 2013: EU Regional Competitiveness Index RCI 2013. – JRC Scientific and Policy Reports/European Commission, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- AUBERT A.–CSAPÓ J.–MARTON G. 2011: The Role of Health Tourism in the Hungarian Small and Medium Sized Towns. – In: JEŽEK, J.–KAŇKA, L. (szerk.) Competitiveness and Sustainable Development of the small Towns and Rural Regions in Europe. pp. 29–40.
- BAKUCZ M. 2015: A gyógy- és termálturizmus térségi vizsgálata Magyarországon. – In: HORVÁTH SZ.–TÓTH M. (szerk.): A fürdőélet és egészségturizmus a Dunántúlon az ókortól napjainkig. Tanulmánykötet. Rippl-Rónai Megyei Hatókörű Városi Múzeum, Kaposvár. pp. 121–127.
- GYURICZA L. 1997: Tájhasznosítási lehetőségek vizsgálata Nyugat-Zalában, különös tekintettel az idegenforgalomra. – Kandidátusi értekezés, Pécs. 150 p.
- GYURICZA L. 2008: Kísérlet a turizmus természeti adottságainak kvantitatív értékelésére. – In: SZABÓ V.–OROSZ Z.–NAGY R.–FAZEKAS I. (szerk.) IV. Magyar Földrajzi Konferencia pp. 468–473.
- HORVÁTH G.–KISS G. 2002: Kísérletek táji értékek meghatározására. – In: FÜLEKY GY.: A táj változásai a Kárpát-medencében. Az épített környezet változása. Gödöllő, pp. 189–197.
- JÓNÁS-BERKI M.–CSAPÓ J.–PÁLFI A.–AUBERT A. 2014: A Market and Spatial Perspective of Health Tourism Destinations: The Hungarian Experience. – International Journal of Tourism Research.
- MEZŐSI G. 1985: A természeti környezet potenciáljának felmérése a Sajó-Bodva-köze példáján. – Elmélet-Módszer-Gyakorlat 37. MTA FKI, Budapest. 201. p.
- MEZŐSI G. 1991: Kísérletek a táj esztétikai értékének meghatározására. – Földrajzi Értesítő 40. pp. 251–265.
- MUNDRUCZÓ GY. 2005: Az egészségturisztikai fejlesztések gazdasági hatásai Magyarországon. 11 p. <http://www.polgariszemle.hu/app/data/17.pdf>.
- RITCHIE, J.R.B.–CROUCH, G.I. 2003: The competitive destination: a sustainable tourism perspective. – CABI Publishing, UK – USA.
- SMITH, M.–PUCZKÓ L. 2010: Egészségturizmus: gyógyászat, wellness, holisztika. – Akadémiai Kiadó, Budapest. 427 p.
- SZIVA, I. 2010: Öntsünk tiszta vizet... Az egészségturizmus fogalmi lehatárolása és trendjeinek válogatott bibliográfiája. – Turizmus Bulletin 14. 4. pp. 73–76.
- STATISTIK BURGENLAND TOURISMUS,
<http://www.burgenland.at/land-politik-verwaltung/land/statistik-burgenland/>.
- STATINFO.KSH.HU, KSH ADATBÁZIS,
www.ksh.hu.
- WEBHOTELS 2014,
<http://www.webhotels.at/pressemitteilung-46/beste-therme-des-jahres-2014.htm>
- WTO: A TURIZMUS GLOBÁLIS ETIKAI KÓDEXE 1999, SANTIAGO:
http://ethics.unwto.org/sites/all/files/docpdf/hungary_1.pdf